

Pracovní úrazy a nemoci z povolání

- 1) Zaměstnavatelé
- 2) Čeští občané pracující v jiném členském státě EU
- 3) Občané EU pracující v České republice
- 4) Přeshraniční pracovníci (pendleři)
- 5) Vyslaní pracovníci

1) Všeobecná informace pro zaměstnavatele

V České republice je od roku 1993 zaveden systém tzv. zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání (zákon č. 37/1993Sb.). Pojištění se vztahuje na všechny zaměstnavatele, jejichž vztah k zaměstnanci se řídí zákoníkem práce a dalšími právními normami právního řádu České republiky.

Toto pojištění chrání zaměstnavatele i jeho zaměstnance a jeho úkolem je nahradit škodu, která vznikne následkem pracovních úrazů nebo nemocí z povolání a za kterou zaměstnavatel odpovídá. Podle současné právní úpravy (zákoník práce) nese zaměstnavatel objektivní odpovědnost tzn. že se své odpovědnosti může zbavit jen v zákoně uvedených případech. Toto pojištění vzniká ze zákona (zákoník práce § 205d) bez uzavření pojistné smlouvy okamžikem, kdy zaměstnavatel zaměstná alespoň jednoho zaměstnance, na kterého se vztahují české pracovní právní předpisy. V tom okamžiku vznikne zaměstnavateli i povinnost platit pojistné na účet příslušné pojišťovny (§ 12 odst. 5 vyhl. 125/1993Sb.)

V případě, že se jedná o migrujícího pracovníka, na kterého se podle Nařízení Rady (EEC) 1408/71 vztahují české právní předpisy, pak jeho zaměstnavatel - a to i cizí, se sídlem v zahraničí - odvádí do českého systému vedle sociálního a zdravotního pojištění i pojistné pro případ odpovědnosti škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání.

Pojistné si vypočítává zaměstnavatel sám tak, že vynásobí vyměřovací základ podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 589/1999Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti) a příslušnou sazbu. Sazby jsou přiřazeny ke skupinám ekonomických činností podle rizikovosti. Pro lepší orientaci se používá OKEČ (odvětvová klasifikace ekonomických činností) vydaná Českým statistickým úřadem. Vykonává-li zaměstnavatel více ekonomických činností, které jsou zařazeny do různých sazbových skupin, zvolí sazbu podle převažující činnosti.

Tabulka sazeb je přílohou vyhlášky ministerstva financí č. 125/1993 Sb. ve znění pozdějších změn a doplňků. Pomoc zahraničním zaměstnavatelům při stanovení pojistného mohou poskytnout pracovníci České pojišťovny, a s., nebo Kooperativy, pojišťovny a.s.

Systém zákonného pojištění patří mezi státní pojistné systémy, a to i přesto, že inkaso pojistného, evidence pojištěných subjektů, evidence pojistných událostí a výplat pojistných plnění byla svěřena zákonem dvěma komerčním pojišťovnám. Nejde však o komerční pojištění, neboť stát má v ruce všechny pojistné technické nástroje pro řízení rizika (stanovování sazeb, stanovení frekvence placení pojistného, stanovení výše poskytnutého pojistného plnění apod.) a také po stránce ekonomické jde o systém napojený na státní rozpočet. Přebytky pojistného nebo případné schodky v systému jsou zúčtovávány se státním rozpočtem.

Z pojištění vznikají tyto nároky na náhradu škody:

- náhrada za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti
- náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti
- náhrada za bolest
- náhrada za ztížení společenského uplatnění
- náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem
- náhrada na výživu pozůstalých
- jednorázové odškodnění pozůstalých
- náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením
- náhradu věcné škody

Príslušnost pojišťovny je stanovena vyhláškou č. 125/1993Sb. (§ 1), a to tak, že u České pojišťovny, a.s jsou pojištěny všechny subjekty, které s ní měly sjednáno pojištění odpovědnosti jako povinné smluvní ke dni 31.12.1992 a dále ty, které vznikly jako právní nástupce takto pojištěného subjektu, ať už fúzí nebo rozdělením.

Všechny ostatní subjekty včetně nově vznikajících subjektů (pokud nejsou právními nástupci podle předchozí věty) jsou pojištěny u Kooperativy, pojišťovny, a.s.

2) Čeští občané pracující v jiném členském státě EU

Na tyto osoby se vztahují předpisy o úrazovém pojištění platné v (poslední) zemi výkonu práce. Platí, že veškeré peněžité dávky, na které má oprávněná osoba podle těchto právních předpisů nárok, jsou vypláceny institucí (poslední) země výkonu práce. V případě, že osoba přesune své bydliště do jiného členského státu EU, jsou jí tyto finanční prostředky poskytovány (exportovány) do státu bydliště.

Veškerá zdravotní péče, kterou je třeba v souvislosti s pracovním úrazem či nemocí z povolání zapotřebí bude oprávněné osobě poskytnuta podle předpisů země, kde byla péče poskytnuta. Na tuto péči má osoba nárok jak v zemi výkonu práce, tak v České republice (zemi bydliště) – v obou případech na účet instituce země výkonu práce a v rozsahu stejném, jako by se jednalo o občana daného státu.

3) Občané EU pracující v České republice

Pokud se na osobu vztahují české pracovní právní předpisy a ČR je poslední zemí zaměstnání, bude v případě pracovního úrazu či nemoci z povolání dostávat peněžité dávky (náhradu škody) na účet české pojišťovny a v souladu s českými předpisy. Dávky zdravotní péče bude dostávat rovněž podle českých právních předpisů a v takovém rozsahu, v jakém by na ně měl nárok občan ČR ve stejné situaci.

4) Přeshraniční pracovníci (pendleři)

Stejně jako v předchozích případech dostávají dávky od instituce státu posledního zaměstnání v souladu s předpisy, které provádí. Peněžité dávky jsou poskytovány (exportovány) do státu bydliště oprávněné osoby, zdravotní péče je poskytována v místě bydliště (nebo v zemi výkonu práce), a to opět v plném rozsahu

5) Vyslaní pracovníci

Pracovníci, vyslaní z ČR do zahraničí, aby tam po omezenou dobu vykonávali pro svého zaměstnavatele práci, zůstávají i nadále pojištěni v ČR. V případě pracovního úrazu či nemoci

z povolání pro ně tedy platí stejná pravidla, jako pro osoby pracující na území ČR (viz. bod 3).

Další informace na stránkách České pojišťovny a.s.: <http://www.zdravi.cz/index.html>
nebo na stránkách pojišťovny Kooperativa a.s.: <http://www.koop.cz/index.jsp>